

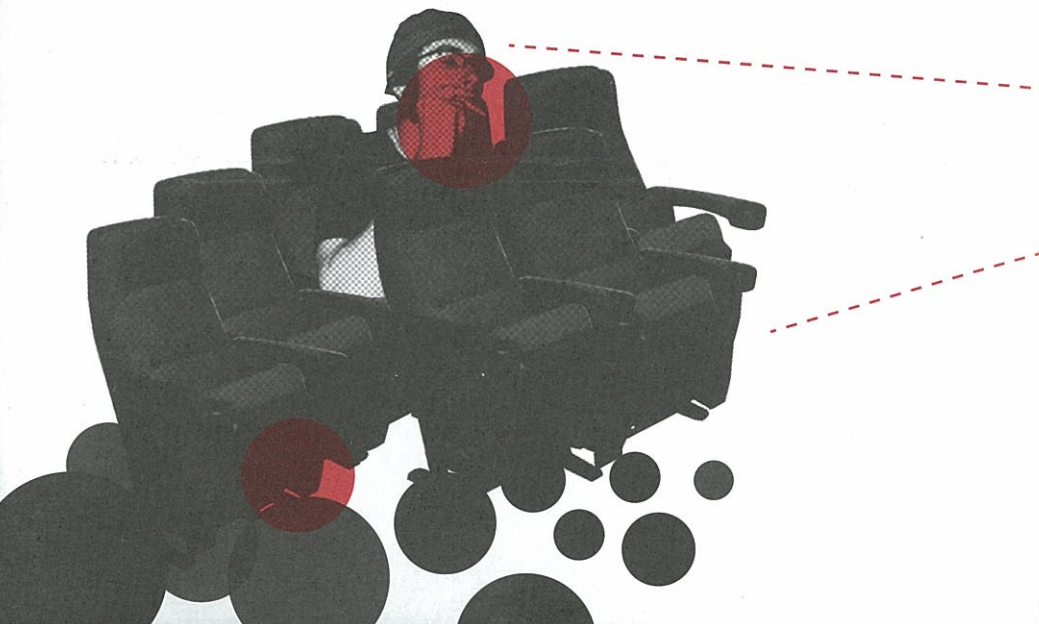
คู่มือดูหนัง

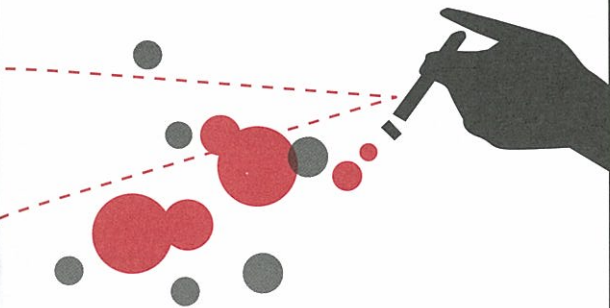
(ปลอดบุหรี่)

ภาคประชาชน

จัดทำโดย มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ม.มหิดล
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

บุหรื
หนั
คนดู

กระทบกันอย่างไร

หากจะย้อนไปสำรวจกันจริงๆ คงพบว่าบุหรี่ปกักับหนึ่งแทบจะอยู่เคียงคู่กันมาทุกยุคทุกสมัย ซึ่งหน้าที่ของบุหรี่ปนยามเผยตวับนจอภาพยนตร์จะมีตั้งแต่การสะท้อนค่านิยมของตัวละคร สร้างบรรยากาศของสถานที่ บ่งบอกอารมณ์ของตัวละครไปจนถึงสร้างสถานการณ์หรือแก๊กบางอย่างที่มีผลให้เรื่องได้ดำเนินต่อไป

ทั้งหมดนั้น คือ ความเป็นไปได้ที่บุหรี่ปจะส่งผลต่อภาพรวมของหนึ่งสักเรื่อง ซึ่งบางครั้งหนึ่งก็จัดแจงแจ้งให้เสร็จสรรพว่า ผู้ที่สูบบุหรี่ปเข้าไปนั้นได้รับผลกระทบทางร่างกายและสังคมอย่างไรบ้าง แต่บ่อยครั้ง (กว่า) ที่หนึ่งไม่ได้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่สูบบุหรี่ปนั้นจะต้องเจออะไรเป็นการตอบแทน

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะหนึ่งจะขึ้นาหรือไม่ว่าบุหรี่ปนั้นให้โทษอย่างไร แต่สิ่งสำคัญที่คนดูควรพกไว้ในยามดูหนึ่งก็คือ “วิจารณ์ญาณ”

เนื่องจากการรับสัมผัสและปฏิกิริยาที่มีต่อสื่อของแต่ละคนไม่เหมือนกัน เช่น ฉากนางเอกสูบบุหรี่ปในหนึ่งสักเรื่องอาจไม่ได้กระทบความรู้สึกของใครบางคนสักเท่าไร ในขณะที่บางคนอาจถูกกระทบทางความรู้สึกอย่างรุนแรง และบางกลุ่มอาจเกิดอาการอยากสู้อยากลอง สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้เสมอ

ทว่า หนึ่ง เป็น ‘สื่อ’ ชนิดหนึ่งที่ทำให้เสรีภาพกับคนทำค่อนข้างสูงกว่าสื่อภาพเคลื่อนไหวชนิดอื่น ๆ ดังนั้นอาจเป็นความลำบากหากจะห้ามพวกเขาให้หยุดสร้างหนึ่งที่มีฉากสูบบุหรี่ปโดยพลัน แม้ว่าปัจจุบันจะมีการใช้ระบบการจัดเรตติ้งเข้ามาเพื่อจัดระดับความเหมาะสมของ

ภาพยนตร์ให้เหมาะกับวัยของคนดูก็ตาม แต่ดูเหมือนว่ายังมีข้ออ่อนในการดำเนินการหลายจุด
ดังนั้นถ้าเรารู้เท่าทันสิ่งที่หนังนำเสนอแล้วละก็ เสียงจากผู้ชมที่มีความเห็นต่อฉากสูบบุหรี่อาจ
สะท้อนไปถึงผู้รับผิดชอบ ทั้งคนทำหนังและหน่วยงานที่จัดเรตติ้งหนัง ให้ตระหนักถึงความ
สำคัญของการใช้การจัดเรตติ้งหนัง ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการป้องกันเยาวชนจากการติด
บุหรี่ก็เป็นได้

รู้จักการจัดระดับ ความเหมาะสมของภาพยนตร์ หรือ ISCT

Rating

Rating คือ การจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ โดยแบ่งตามช่วงระดับอายุของผู้ชม และมีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณากำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ ซึ่งจะอยู่ในประเด็นเกี่ยวกับ ความรุนแรง ภาษา เพศ สารเสพติด และความมั่นคงเป็นหลัก ทั้งนี้ ขึ้นกับองค์กรที่มีหน้าที่พิจารณาจัดเรตติ้งของประเทศนั้นๆ สำหรับประเทศไทย มีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา 6 ประเด็น คือ ความรุนแรง ภาษา เพศ สารเสพติด ความมั่นคง และ ศาสนา

Rating : ความสำคัญ

เป็นการให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับภาพยนตร์ เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจว่า ภาพยนตร์เรื่องใดที่เหมาะสมกับเด็กวัยใด จะอธิบายทำความเข้าใจหรือให้คำแนะนำในการชมภาพยนตร์อย่างไร เพื่อให้เด็กเข้าใจได้ว่าเป็นเนื้อหาที่สะท้อนสถานการณ์ในสังคมแต่อาจมีการแต่งเติมเนื้อหา การนำเสนอที่อาจต้องอาศัยการทำความเข้าใจ หรือเป็นเทคนิคการนำเสนอที่มีการใช้เทคนิคพิเศษเพื่อให้ดูสมจริง และควรให้ดูหรือไม่

การจัดเรตติ้งไม่ใช่มาตรการบังคับแต่มีเป้าหมายหลักเพื่อการคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจากสิ่งที่ไม่เหมาะสมที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ

นอกจากนี้ยังใช้เป็นมาตรฐานในการสร้างภาพยนตร์สำหรับผู้สร้างภาพยนตร์

การจัดเรตติ้งกับการปรากฏตัวของบุหรี่ในสื่อบันเทิงไทย

สำหรับประเทศไทยมีการประกาศใช้พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 (ยกเลิก พ.ร.บ.ภาพยนตร์ พ.ศ. 2473) และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2551 ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเซ็นเซอร์ “ภาพยนตร์” (รวมทั้ง หนังสือ สารคดี ละคร ที่อาจอยู่ในรูปของหนังสือที่ฉายในโรงหนังหรือฟิล์ม และหนังสือแผ่นประเภททีวีดี วีซีดี ซีดีรอม) มาเป็นการจัดเรตติ้งหรือการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ โดยมาตรา 26 กำหนดให้มีการออกกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ พ.ศ. 2552 เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการสร้างภาพยนตร์ สำหรับผู้สร้างภาพยนตร์ และในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์สำหรับคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ซึ่งได้จัดประเภทของภาพยนตร์ (Rating) เป็น 7 ประเภท คือ

ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู : ส (ส่งเสริมให้ดู)

ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป : ท (รับชมได้ทุกวัย)

ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป : น 13 +
(อายุต่ำกว่า 13 ปีควรได้รับคำแนะนำ)

ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป : น 15 +
(อายุต่ำกว่า 15 ปีควรได้รับคำแนะนำ)

ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป : น 18 +
(อายุต่ำกว่า 18 ปีควรได้รับคำแนะนำ)

ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีดู
(ยกเว้นผู้บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส)

ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

ในการพิจารณาระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ใช้องค์ประกอบหลัก 6 ส่วนในการพิจารณา คือ 1. ความรุนแรง 2. เพศ 3. ความมั่นคง 4. สารเสฟติด 5. ศาสนา 6. ลัทธิ ความเชื่อ คำสั่งสอน 6. ภาษา

เมื่อพิจารณาถึงชุดความรู้ในด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน ประกอบด้วยหลักการพื้นฐานด้านการผลิตภาพยนตร์ และความจำเป็นทางสังคมในการเรียนรู้เรื่องบุหรี่ย่างถูกต้องเหมาะสมในกลุ่มเด็ก เยาวชน ทำให้คณะกรรมการจัดทำคู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติได้กำหนดให้มีการใช้เกณฑ์ด้านบุหรี่ยี่ (เป็นประเด็นย่อยในประเด็นหลักด้านสารเสฟติด) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ ดังนี้

ระดับอายุ/เกณฑ์	ความรุนแรง	เพศ	ความมั่นคง	สารเสฟติด	ศาสนา	ภาษา
ทุกวัย	1	1	1	0	1	1
13+	1	1	2	1	2	1
15+	2	1	2	1	2	2
18+	3	2	2	2	2	3
20+	3	3	3	3	3	3

โดยในประเด็นบุหรี พิจารณาจากลักษณะของการปรากฏตัวใน 3 ลักษณะ กล่าวคือ

(1) การ**ใช้บุหรี** หรือ สารชนิดต่างๆ ที่เป็นลักษณะเดียวกับบุหรี เช่น ซิการ์ ยาเส้น ไม้ปี่
บาราฏ

(2) การ**ทำให้เห็น** หรือ เข้าใจ หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันกับการใช้บุหรี เช่น การถือ
บุหรีที่ยังไม่ได้จุด การมวนบุหรี การทำให้เห็นควันบุหรี เป็นต้น และ

(3) การ**แสดงให้เห็นสัญลักษณ์** หรือภาพตัวแทนของการใช้บุหรี เช่น ตราสัญลักษณ์ที่
ปรากฏในรูปแบบต่างๆ การแสดงให้เห็นของบุหรี เป็นต้น

ในแง่ของระดับความรุนแรงของภาพมี 4 ระดับ กล่าวคือ

ไม่มี (0), ระดับน้อย (1), ระดับกลาง (2), และระดับมาก (3)

โดยพิจารณาจาก 5 ประเด็นประกอบกัน คือ

- (1) บริบทของเรื่อง
- (2) ความถี่
- (3) ระยะเวลา
- (4) เป้าหมายของภาพบุหรี (ผลและโทษ)
- (5) ตัวแสดงที่ทำให้ปรากฏ

นั่นหมายความว่า กลุ่มภาพยนตร์ในระดับเหมาะสมกับผู้ดูทุกวัย หรือ ท จะไม่สามารถ
ปรากฏภาพของบุหรีได้เลย

ในกลุ่ม 13+

จะสามารถปรากฏภาพพหูหรีได้ในระดับน้อย โดยจะต้องพิจารณาจากบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถเลี้ยงได้ ปรากฏได้ในจำนวนความถี่น้อยมาก และการปรากฏนั้นต้องนำเสนอให้เห็นผลหรือโทษจากการสูบบุหรีที่ชัดเจน โดยต้องไม่เป็นการข้่นำ ชักจูง หรือสร้างค่านิยม ทศนคติเชิงบวกในการใช้บุหรี

ในกลุ่ม 15+

จะสามารถปรากฏได้ในระดับปานกลาง โดยจะต้องพิจารณาจากบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถเลี้ยงได้ และการปรากฏนั้นควรนำเสนอให้เห็นผลหรือโทษจากการสูบบุหรีที่ชัดเจน ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง ผู้ที่ทำให้ปรากฏอาจเป็นตัวเอกของเรื่องโดยต้องไม่เป็นการข้่นำ ชักจูง หรือสร้างค่านิยม ทศนคติเชิงบวกในการใช้บุหรี

ในกลุ่ม 18+ 20+

สามารถปรากฏได้ในระดับมาก แต่ต้องไม่เป็นการข้่นำ ชักจูง หรือสร้างค่านิยม ทศนคติเชิงบวกในการใช้บุหรี

ระบบการจัดเรตติ้งหนังทั่วโลกในประเทศนุหรี

เมื่อศึกษาถึงภาพรวมของการจัดเรตติ้งของภาพยนตร์ในประเทศต่างๆ จะพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว จะใช้ประเด็นเรื่องยาเสพติด หรือ Drug ในการจัดเรต ทั้งการนำเสนอวิธีการใช้ การทำให้ปรากฏ การแสดงตราสัญลักษณ์ โดยไม่ได้กล่าวถึงประเด็นเรื่องนุหรีโดยเฉพาะ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา หน่วยงาน MPAA หรือ The Motion Picture Association of America ยังไม่ได้ระบุชัดเจนในกฎเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสม แต่มีความพยายามรณรงค์เรื่องนุหรีระดับผู้ใหญ่ที่ระดับผู้ใหญ่ กล่าวคือ ระดับ "R" หรือ Mandatory R

โดยมีเงื่อนไข 3 ประการคือ

- (1) ต้องไม่ทำให้เข้าใจว่าการใช้นุหรีที่ทำให้ดูดี เท่
- (2) ต้องไม่นำเสนอการใช้นุหรีเป็นประเด็นหลักของเรื่อง
- (3) ในกรณีที่ไม่ว่าจำเป็นต่อเรื่อง สามารถตัดทอนหรือเลี่ยงได้ และจะต้องมีการทำโฆษณา รณรงค์ โดยผู้ผลิตนั้นต้องให้ความชัดเจนว่าไม่มีการรับผลประโยชน์จากบริษัทนุหรี

ในประเทศอังกฤษ หน่วยงาน The British Board of Film Classification (BBFC) มีการจัดเรตติ้งอยู่ 8 ระดับ คือ U / Uc / PG / 12A / 12 / 15 / 18 / R18 โดยไม่ได้มีการกล่าวถึงนุหรีโดยตรงแต่ได้กำหนดการปรากฏหรือการแสดงการใช้ยาเสพติดในทางอันตรายทุกรูปแบบในระดับเรตติ้งตั้งแต่ 12A ขึ้นไป

ในประเทศออสเตรเลีย มีหน่วยงานชื่อ The Office of Film and Literature Classification (OFLC) มีการกำหนดการจัดเรตภาพยนตร์เป็น 7 ระดับ กล่าวคือ G / PG / M / MA15+ / x18+ / R18 ไม่ได้มีการกล่าวถึงบุหรี่อย่างชัดเจน แต่มีการกำหนดเกณฑ์ด้านการใช้ยาเสพติด (Drug) ในกลุ่มระดับ M คือ อายุ 15 ปี ขึ้นไป

หน้า

ส่งเสริมการสูบบุหรี่จริงหรือ

ในขณะที่ข้อเสนอเรื่องการปรากฏตัวของบุหรี่ในหนังขององค์การอนามัยโลก ได้เรียกร้องให้ผู้สร้างหนังแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น กับอิทธิพลของหนังที่แผ่ขยายไปทั่วโลก ด้วยการร่วมกันยุติการเสนอภาพพฤติกรรมสูบบุหรี่ของนักแสดง รวมทั้งภาพของผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่มีเครื่องหมายยี่ห้อบุหรี่ในหนัง โดยมีข้อเสนอต่อสมาคมภาพยนตร์แห่งอเมริกา ดังนี้

- ให้กำหนดเรตของภาพยนตร์ที่มีฉากสูบบุหรี่ เป็นเรต R หรือให้การปรากฏตัวของบุหรี่ในภาพยนตร์นั้นควรปรากฏในภาพยนตร์ในกลุ่มระดับความเหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ หรือ Adult Rate คือในกลุ่มเรต R ขึ้นไป
- ในขณะที่ภาพยนตร์ในกลุ่มระดับความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชน หรือ Youth Rate คือ กลุ่ม PG และ PG-13 นั้น ไม่ควรปรากฏภาพหรือมีการนำเสนอการใช้น้ำบุหรี่ในภาพยนตร์
- ยกเว้นการเสนอภาพที่เป็นไปเพื่อแสดงถึงอันตราย หรือแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่มีจริงในประวัติศาสตร์
- ไม่แสดงภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายยี่ห้อบุหรี่ในภาพยนตร์อย่างเด็ดขาด

- สนับสนุนให้โรงภาพยนตร์ฉายภาพยนตร์รณรงค์ไม่สูบบุหรี่ก่อนเริ่มฉายภาพยนตร์ที่ในเรื่องมีภาพของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ไม่ว่าภาพยนตร์เรื่องนั้นจะได้รับการจัดให้อยู่ในเรตประเภทใดก็ตาม

- ให้ผู้สร้างภาพยนตร์แสดงจุดยืนที่ชัดเจนที่จะไม่รับการสนับสนุนจากบริษัทบุหรี่ โดยขึ้นเป็นข้อความในช่วงไตเติ้ลท้ายเรื่อง

จากผลการศึกษาที่ตีพิมพ์ในวารสารทางการแพทย์ของอังกฤษ British Medical Journal ได้ยืนยันถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นกับฉากสูบบุหรี่ในภาพยนตร์ โดยนักวิจัยได้ทำการสำรวจเด็กอเมริกันประมาณ 5,000 คน ที่มีอายุระหว่าง 9 — 15 ปี พบว่า

- เด็กวัยรุ่นที่ชื่นชอบดาราสีที่สูบบุหรี่ในการแสดงภาพยนตร์มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่สูงกว่าเด็กทั่วไปถึง 16 เท่า

- เด็กวัยรุ่นที่เคยเห็นการสูบบุหรี่ในภาพยนตร์มากกว่า 150 ครั้งขึ้นไป (ในโรงภาพยนตร์ วิดีโอ และโทรทัศน์) ประมาณร้อยละ 31 เคยลองสูบบุหรี่มาแล้ว

- ในขณะที่เด็กวัยรุ่นที่เคยเห็นการสูบบุหรี่ในภาพยนตร์ไม่ถึง 50 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่เคยลองสูบบุหรี่

- หลังจากจัดให้มีการควบคุมปัจจัยอื่นๆ เช่น การที่มีพ่อ - แม่สูบบุหรี่แล้ว ผลการวิจัยยังชี้ชัดว่า เด็กวัยรุ่นที่เคยดูภาพยนตร์ที่มีฉากสูบบุหรี่ให้เห็นบ่อยครั้ง มีแนวโน้มที่จะลองสูบบุหรี่สูงกว่าเด็กทั่วไป 3 เท่า

ดังนั้นศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคแห่งสหรัฐอเมริกาจึงประกาศให้การสูบบุหรี่ในภาพยนตร์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สนับสนุนให้วัยรุ่นเริ่มสูบบุหรี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของวัยรุ่นโดย

- การสูบบุหรี่ในภาพยนตร์สอนให้เยาวชนรู้จักวิธีสูบบุหรี่
- เยาวชนสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของดารานักภาพยนตร์ได้ด้วยการสูบบุหรี่
- การสูบบุหรี่ในภาพยนตร์ทำให้เยาวชนเข้าใจผิดว่าคนส่วนใหญ่ยอมรับการสูบบุหรี่และไม่รังเกียจการได้รับควันบุหรี่ที่ผู้อื่นสูบ

“
ตอนอายุ 15 ปี ฉันต้อง
หัดสูบบุหรี่เพื่อให้เข้ากับบทที่ได้รับ แล้ว
หลังจากนั้นฉันก็ติดบุหรี่มาตลอด ฉันพยายาม
จะเลิกมาหลายปี แต่พอฉันได้บทที่ต้องสูบบุหรี่อีกใน
This Boy's Life (1993) ฉันเลยไม่ได้เลิกซักที”

อลิซ่า ดุซงู นักแสดงสาว
แห่งซีรีส์ Tru Calling

”

อิทธิพลของหนังสือบริษัทบุหรี่ปู่ไม่เคยมอวข้าม

อดีต

นับแต่หนังสือของพี่น้องลูมิแยร์ถือกำเนิดขึ้น ไม่กี่ปีถัดจากนั้นก็มียี่สิบหนังสือเรื่องแรกของโลกตามมาเช่นกัน

Admiral Cigarettes (1897) คือหนังสือเรื่องแรกของโลก ผลงานหนังสือของ โธมัส อัลวา เอดิสัน นักประดิษฐ์เจ้าของนวัตกรรมแห่งศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดอย่างหลอดไฟ, โทรศัพท์ และอื่นๆ อีกมากมาย หนังสือขนาดสั้นเพียง 31 วินาทีเรื่องนี้ยังนับรวมเป็นหนังสือโฆษณาชิ้นแรกๆ ของโลกอีกด้วย

และดูเหมือนโลกภาพยนตร์กับบุหรี่ปู่จะผูกติดกันนับแต่บัดนี้เป็นต้นมา

Admiral Cigarettes

ปัจจุบัน

บริษัทบุหรี่ปู่ทุ่มเงินให้สอลลิวูดปีหนึ่งๆ ไม่ต่ำกว่า 3,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อแลกมาด้วยเวลาบนจอเพียง 3 - 5 วินาที เพียงเพื่อให้ จอห์นนี่ เด็ป, คีนู รีฟส์ หรือ นิโคล คิตแมน ถือบุหรี่ปู่อยู่ในมือ จุดบุหรี่ปู่ให้เห็นกันจะๆ แล้วสูบเข้าปอดเต็มรักก่อนปล่อยควันพวยพุ่งออกมาอย่างเข้มข้น รวากับขับไล่ความขุ่นข้องหมองใจทิ้งไปสิ้น

อาจฟังดูไร้สาระ แต่เป็นเรื่องจริงที่บริษัทซูทรีอินดิอิตีนิตเม็ดเงินมหาศาลให้ค่ายหนัง เพื่อได้ปรากฏโฉมในหนังฟอร์มยักษ์อย่าง Men in Black, Superman Returns หรือ The Dark Knight รวมทั้งจ้างดาราดใหญ่อย่าง ซิลเวสเตอร์ สตอลโลน ให้สูบบุหรี่ในหนัง 7 เรื่องติดต่อกัน ตลอดระยะเวลาที่กำหนด หรือทำสัญญากับเหล่านักแสดงหนุ่มสุดฮ็อตทุกยุคสมัย (ตั้งแต่ เจมส์ ดีน, สตีฟ แม็กควีน จนถึงแบรด พิตต์) ให้แอบสูบบุหรี่บ้าง ๆ ลักฉากในหนังที่พวกเขาเล่น

แล้วทำไมบริษัทซูทรีถึงกระหึ้นกระหือรืออยากส่งภาพซูทรีให้ปรากฏตัวในหนัง ฮอลลีวูดมากขนาดนั้น

คำตอบก็คือบริษัทซูทรีทั่วโลกกำลังประสบปัญหาการถูกห้ามโฆษณาในหลายๆ ประเทศ บวกกับภาพลักษณ์สุดย่าเย่ที่ติดตัวในฐานะตัวการคร่าชีวิตมนุษย์ 5 ล้านคนต่อปี ทำให้พวกเขา วันแกรงเหลือเกินว่าลูกค้าจะหดหายไปมากที่สุด

แต่ด้วยสายสัมพันธ์อันดีกับฮอลลีวูดผู้กุมสื่อที่เข้าถึงคนทั่วโลกได้ง่ายและกินวงกว้างที่สุด อย่างภาพยนตร์ จะมีอะไรดีไปกว่าการทุ่มทุนครั้งเดียวเพื่อให้สินค้าของคุณติดตามคนทั้งโลก โดยมีพรีเซนเตอร์เป็นดาราดใหญ่สุดฮอตแห่งยุคสมัย แถมหลังหนังลาโรงคนทั้งโลกยังได้เห็นสินค้าของคุณซ้ำแล้วซ้ำเล่าผ่านทางทีวีดี

นี่คืออำนาจของเงินก้อนโตที่บริษัทซูทรียักษ์ใหญ่บรรจงพาดหัวฮอลลีวูดให้สมยอม ยัดเยียดฉากสูบบุหรี่ ตั้งแต่ในหนังเรต G (หนังที่ดูได้ทุกวัย) ที่กระทั่งคนเป็นพ่อเป็นแม่ก็อาจตามไม่ทันว่า บริษัทซูทรีได้ยิ้มมือหนึ่งฮอลลีวูดล้างสมองลูกตัวน้อยๆ ของคุณให้เข้าใจไปว่า ซูทรีคือความเท่เก๋ที่วัยรุ่นในสังคมนิยมปฏิบัติกันมาช้านาน

ที่สำคัญ ความเข้าใจของเราที่ว่าเป้าหมายใหญ่ของบริษัทหลักทรัพย์คือกลุ่มผู้ใหญ่และคนวัยทำงานดูจะกลายเป็นความเข้าใจผิดอย่างใหญ่หลวง เพราะปรากฏการณ์ล่าสุดคือบรรดานายทุนฮอลลีวูดหันมาทำหนังในระดับ PG-13 (หนังที่เด็กอายุต่ำกว่า 13 ควรจะมีผู้ใหญ่ให้คำแนะนำในการดู) มากขึ้น เพราะหนังเรต PG-13 ส่วนใหญ่ทำเงินเฉลี่ยในระดับ 35 ล้านดอลลาร์ ขณะที่หนังเรต R (ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 17 ดู) นั้นทำรายได้เฉลี่ยแค่ 20 ล้านดอลลาร์ เท่านั้น ส่งผลให้บริษัทหลักทรัพย์ยิ่งวิ่งเต้นและทุ่มเงินซื้อสิทธิปรากฏตัวในหนังเหล่านี้มากกว่าหนังเรต R เกือบสองเท่า

ความต่างนี้อาจไม่ใช่เรื่องบังเอิญ เพราะกลางยุค 90 สมาพันธ์ภาพยนตร์อเมริกาได้ลดความเข้มงวดในการให้เรต R กับหนังหลายๆ เรื่อง (โดยเฉพาะหนังฟอร์มใหญ่) ลงมาเหลือเรต PG - 13 แทน ซึ่งนี่เอื้อประโยชน์ให้บริษัทหลักทรัพย์ได้มีหนังฟอร์มยักษ์ที่โชว์ภาพผลิตภัณฑ์หรือตัวละครสื่อบุหรี่ของตนมากยิ่งขึ้น

และคนที่ต้องทำหน้าที่โฆษณาค่าเหล่านี้ ย่อมต้องเป็นดาราเอกของเรื่อง นักแสดงชื่อดังอย่าง แอนเจลินา โจลี, วิล สมิธ และ ทอม ครูส คือชื่อที่บริษัทหลักทรัพย์ทั้งหลายยอมทุ่มเงินไม่ว่าจะกี่สิบล้านเหรียญ เพื่อให้คนดังเหล่านี้สื่อบุหรี่ในหนัง ด้วยบทบาทที่ดาราเหล่านี้ได้รับ ส่วนมากมักเป็นคนดูดีมีฐานะ มีการศึกษา แคมหน้าตาโดดเด่น ข่างตรงกับความต้องการของบริษัทหลักทรัพย์ที่อยากสร้างภาพลักษณ์ให้กับสินค้าชนิดนี้ดูดีขึ้นเสียเหลือเกิน

ยิ่งไปกว่านั้น หนังน้อยเรื่องนักที่จะแสดงให้เห็นถึงผลร้ายของบุหรี่ต่อสุขภาพ ที่ผ่านมาฮอลลีวูดพยายามปฏิเสธว่ายึดยึดเคยดมบุหรี่เข้าไปในหนัง พวกเขาอ้างว่าการที่ตัวละครสื่อบุหรี่ก็เพื่อสะท้อนภาวะอารมณ์ของตัวละครในขณะนั้น หรืออีกนัยหนึ่ง บุหรี่มีส่วนในการเสริมความสมจริงให้แก่ภาพยนตร์

คอรี่ เบอร์นาร์ด โฆษกของสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งอเมริกาอธิบายว่า “ในฐานะศิลปิน พวกเขาต้องการสร้างศิลปะเพื่อสะท้อนความจริงของผู้คนในสังคม” ถ้าอย่างนั้น ทำไมภาพยนตร์เสนอภาพการสูบบุหรี่ทั้งสวยและดูดีเกินจริงล่ะ

หรือแท้จริงเป้าหมายของพวกเขาคือการชวนให้เราคิดว่า ถ้าอยากจะทำอย่างนักแสดงในหนังที่เพิ่งดูมา สิ่งหนึ่งที่ได้ไม่ยากด้วยเงินเพียงไม่กี่บาทคือการซื้อบุหรี่สักมวนแล้วสูบเลียนแบบดาราคณโปรด

คู่มือ (ปกอ่อน) ภาพประติมากรรม

24

The Insider :

เปิดหน้ากาคอบริษัทบูห์

จากเรื่องจริงในรายการ 60 Minutes เมื่อ เจฟฟรีย์ ไวแกนด์ นักวิจัยประจำบริษัท บราวน์ แอนด์ วิลเลียมสัน (บริษัทบุหรี่ยักษ์ใหญ่อันดับสามของสหรัฐฯ เจ้าของบุหรี่ยี่ห้อดังอย่าง Lucky Strike, Barclay, Viceroy) ออกมาให้สัมภาษณ์เปิดเผยข้อมูลลับสุดยอดถึงการเพิ่มปริมาณนิโคตินในบุหรี่ เพื่อให้คนสูบบุหรี่ได้ง่ายและเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิกเฉยต่อการวิจัยของไวแกนด์ที่พบว่าสารบางชนิดในบุหรี่ของบริษัทเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

ผลก็คือไวแกนด์ถูกข่มขู่จากคนของบริษัทบุหรี่ยด้วยการส่งลูกกระสุนไปให้ถึงกล่องไปรษณีย์หน้าบ้าน, เทปสัมภาษณ์ของเขาที่แฉแหล่งถูกอำนาจมีดสั่งระงับขาย, เมียขอหย่าแถมหอบลูกหนีไป กระทั่งเรื่องราวของเขากลายเป็นบทความชื่อ The Man Who Knew Too Much ตีพิมพ์ในนิตยสาร Vanity Fair ซึ่งกลายเป็นข่าวโด่งดัง ยังผลให้เทปรายการ 60 Minutes ได้รับไฟเขียวออกอากาศอีกครั้ง และข้อเท็จจริงส่วนใหญ่ในบทความดังกล่าวกลายเป็นวัตถุดิบในหนังเรื่อง The Insider ของผู้กำกับ ไมเคิล มานัน ซึ่งนำ รัสเซล โครว์ มารับบทไวแกนด์ และ อัล ปาซิโน รับบท โลเวล เบิร์กแมน โปรดิวเซอร์รายการ 60 Minutes ที่ตามต่อจนไวแกนด์ยอมให้สัมภาษณ์ออกอากาศ

นับเป็นหนังฮอลลีวูดในจำนวนน้อยเรื่องที่กำลังแฉผู้มีอุปการคุณชั้นสูงอย่างบริษัทบุหรี่ยักษ์ยังแฉเบื้องหลังของบริษัทบุหรี่ยี่ห้อต่างๆทุกวิถีทางเพื่อเพิ่มยอดขายโดยไม่สนใจความถูกต้องใดๆ ถึงกระนั้น หลังหนังออกฉายและได้รับเสียงชื่นชม บริษัทบุหรี่ยี่ห้อ บราวน์ แอนด์ วิลเลียมสัน ก็ได้ยื่นเรื่องฟ้องร้องสตูดิโอดิสนีย์ ผู้สร้างหนังเรื่องนี้ในข้อหาบิดเบือนความจริงและทำลายภาพพจน์ของบริษัท แต่สุดท้ายศาลตัดสินยกฟ้อง

Thank You For Smoking: แฉกระบวนการสร้างภาพของบริษัทบุหรี่

ในขณะที่ The Insider เป็นหนังดราม่าหนักๆ Thank You For Smoking กลับนำเสนอด้วยน้ำเสียงตลกเสียดสี โดยมีเป้าหมายบริษัทบุหรี่ซึ่งทำทุกวิถีทางเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ตัวเอง หนึ่งเล่าเรื่องผ่าน นิค เนย์เลอร์ (แอรอน เอ็คฮาร์ท) โฆษกมือฉมังของบริษัทบุรุษยักษ์ใหญ่ผู้ใช้ความกะล่อนผสมฝีปากจัดจ้านพลิกคำให้เป็นขาวและแก้ต่างให้กับบริษัทบุหรี่ได้ทุกกรณี

แถมหนังเรื่องนี้ยังล้อเลียนวิธีทุ่มเงินฟาดหัวเพื่อซื้อตัวดารามาเป็นคนดังที่สูบบุหรี่โดยไม่สนใจว่าคนเหล่านั้นกำลังจะตายเพราะมะเร็งปอดอยู่แล้ว!

นอกจากนี้ นักแสดงนำอย่างเอ็คฮาร์ทเองยังยอมรับว่าตัวเขาถูกฮอลลีวูดชักนำให้ติดบุหรี่อยู่พักใหญ่

“ผมไม่รู้เหมือนกันว่าทำไมต้องสูบบุหรี่ ผมรู้แค่ว่าเริ่มสูบบุหรี่จริงๆ ตอนถ่ายหนังเรื่องแรกๆ ตอนนั้นในกองถ่ายมีแต่คนสูบบุหรี่เต็มไปหมด เวลาที่ใครซักคนเครียดหรือประหม่าขึ้นมาพวกเขาจะควักบุหรี่ยื่นมาสูบ ผมเลยเริ่มทำบ่อยครั้งเข้าจนในที่สุดก็ติดบุหรี่ยื่นมาจริงๆ”

“โชคดีที่ผมเองเลิกบุหรี่ได้ แม้ผมจะเคยติดมันอยู่พักใหญ่ แต่ผมไม่เคยรู้สึกดีกับการสูบบุหรี่เลย เพราะเวลาที่ผมอัดควันบุหรี่เข้าปอด มันเหมือนกับว่าหน้าอกผมเบาโหวงจนน่ากลัวราวกับปอดหรือหัวใจถูกปลิดไปเฉยๆ เสียอย่างนั้น”

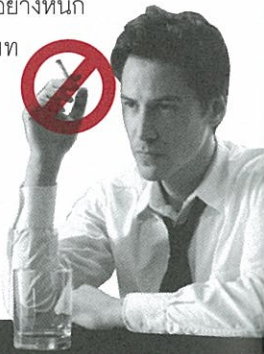
เมื่อหนังช่วยให้ดาราลีกบุหรี

จอห์น คอนสแตนติน ตัวละครจากหนังเรื่อง Constantine คือบุรุษผู้เดินทางได้ทั้งสองโลกระหว่างโลกมนุษย์และนรก ชีวิตของคอนสแตนตินคาบเกี่ยวกับความตายเพราะนิสัยสูบบุหรี่จัดจนจนเจียนจะไปเฝ้ายามบาลด้วยโรคมะเร็งในปอด แต่ชะตายังไม่ถึงขนาดเมื่อฝ่ายสวรรค์มอบพลังพิเศษให้เขาเป็นทูตสวรรค์ไปกำจัดเหล่าปีศาจจากรอกที่ปีวนเป็ยนอยู่บนโลกมนุษย์ เขาจำต้องรับภารกิจนี้อย่างไม่เต็มใจนักเพื่อแลกกับการยื้อชีวิตให้อยู่รอดต่อไป

บทบาทคอนสแตนตินดูจะเข้ากับชีวิตจริงของพ่อหนุ่ม คีนู รีฟส์ เหลือเกิน เพราะรีฟส์เองก็ติดบุหรีมานานถึง 14 ปี การรับเล่น Constantine ดูจะเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง เพราะในหนังที่มีเนื้อหาต่อต้านบุหรี แสดงให้เห็นสุขภาพร่างกายอันทรุดโทรมสุดขีดของตัวเอก รวมทั้งฉากเอ็กซ์เรย์ให้เห็นปอดสีดำสนิทของเขาที่เต็มไปด้วยคราบควันบุหรีทำให้รีฟส์ตัดสินใจเลิกบุหรีในที่สุด

“ผมติดบุหรีเพราะเล่นหนังเรื่อง Feeling Minnesota (1996) ก่อนหน้านั้นผมไม่เคยคิดแตะมันเลยด้วยซ้ำ แต่ก็ต้องหัดสูบเพื่อบทที่ได้รับ หลังจากนั้นผมก็ติดบุหรีอย่างหนัก สูบตั้งแต่ลิ้มตาตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอนก็ยังต้องสูบอีกซีกมวน แต่กับบทคอนสแตนตินทำให้ผมผวากับการสูบบุหรีจนตัดสินใจเลิกมันในที่สุด”

โชคดีที่ไม่ใช่แคร์ฟส์เท่านั้นที่เลิกบุหรีได้จากการเล่นหนัง เจอรราร์ด บัตเลอร์ ดาราตังจากหนังแอ็กชันเรื่อง 300 ก็เป็นอีกคนที่ได้แรงบันดาลใจจากหนังที่ตัวเองเล่นอย่าง P.S. I Love You ทำให้เขาตัดสินใจเลิกบุหรีโดยเด็ดขาด

“หนึ่งเรื่องนี้ให้บทเรียนสำคัญแก่ผมเกี่ยวกับความตาย มันทำให้ผมนึกขึ้นได้ว่าตัวเองสูบบุหรี่จัดมานาน แล้วฉันมารับบทคนที่ตายด้วยมะเร็งอีก นี่มันลางร้ายชัดๆ ตอนนั้นผมเลยตัดสินใจเลิกมันเด็ดขาด การสูบบุหรี่ก็เหมือนการเล่นรัสเซียเชียนรูเล็ดกับสุขภาพ เราไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับร่างกายเราในแต่ละครั้งที่จุดบุหรี่สูบ”

ที่น่าชื่นชมอีกคนก็คือ บรูซ วิลลิส ที่กลับมาทำบท จอห์น แมคเคลน ปลอดภัยใน Live Free or Die Hard จนชนะรางวัล Hackademy Awards รางวัลสำหรับหนังปลอดภัยยอดเยี่ยมประจำปี 2008 ไปครอง

“มันเป็นพฤติกรรมที่ไม่น่าเลียนแบบ ผมไม่อยากถูกตราหน้าว่ามีส่วนทำให้เด็ก ๆ เริ่มหัดสูบบุหรี่เพื่อจะดูเท่เหมือนตัวละครที่ผมเล่น มันเป็นความคิดที่ผิดมหันต์จริงๆ”

หนึ่งในกลุ่มคนดูผู้ชมกล่าวว่า “ทุกคนขาชินกันแล้วที่หนึ่งบู้ล้างผลาญจะต้องมีพระเอกสูบบุหรี่จัด แต่กับเรื่องนี้เราไม่เห็นวิลลิสควักบุหรี่ขึ้นมาจุดสูบลูกครั้ง ทั้งที่ความจริงตัวละครของเขาจะสูบตอนไหน หรือทำท่าๆ คาบ บุหรี่ติดปากแบบเดิมก็ไม่มีใครนึกแปลกใจอยู่แล้ว”

แต่ก็ยังมีดาราอีกหลายคนที่ติดบุหรี่เพราะต้องหัดสูบบุหรี่ด้วยความจำเป็นที่ว่า ‘สร้างความสมจริงให้กับตัวละคร’ ทว่าน้อยคนนักที่จะรู้ว่าพวกเขาตกเป็นเครื่องมือของบริษัทบุหรี่โดยไม่รู้ตัว...

เรื่องที่คุณอาจไม่รู้ เกี่ยวกับสัญญาขอบริษัทบุหรี

ในระบุข้อสัญญาระหว่าง ซิลเวสเตอร์ สตอลโลน กับบริษัท บราวน์ แอนด์ วิลเลียมสัน มีเนื้อความว่า “ผม (สตอลโลน) ยินยอมที่จะให้บุหรีของบราวน์ แอนด์ วิลเลียมสัน ในหนังสือที่ผม แสดงไม่ต่ำกว่า 5 เรื่อง โดยในการว่าจ้างครั้งนี้ บราวน์ แอนด์ วิลเลียมสัน จะจ่ายเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 500,000 เหรียญสหรัฐฯ”

และไม่ใช่แค่สตอลโลนคนเดียว บริษัทบุหรียักษ์ใหญ่หลายแห่ง ต่างเคยจ้างเหล่าดาราดังในยุคทองฮอลลีวูด เพื่อให้เขาและเธอสูบบุหรี ในหนังสือเล่มนี้

ด้วยรายชื่อดาราดังอย่าง จอห์น เวย์น, คลาร์ก เกเบิล, ฮัมฟรีย์ โบการ์ต, แกรี คูเปอร์, สเปนเซอร์ เทรซี (ซึ่งทั้งหมดเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง) และอีกกว่าร้อยรายต่างถูกจ้างให้ไปรอมต บุหรีด้วยการสูบบันในหนังสือ หรือปรากฏตัวในโฆษณาบุหรี

เช่นนี้แล้ว คงถึงเวลาที่เราต้องหันมาตั้งคำถามกับฉาก สูบบุหรีในหนังสือแล้วว่า มันเป็นเรื่องประกอบทางศิลปะหรือเป็น เครื่องมือให้บริษัทบุหรีได้โฆษณาตัวเองกันแน่

ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการตรวจสอบการจัดเรตติ้งหนังสือที่มีบุหรี โดยเข้าไปที่ www.ashthailand.or.th

เอกสารอ้างอิง

- www.bbfc.co.uk/classification/c_12.php
- www.oflc.gov.au/www/cob/classification.nsf/Page/ClassificationinAustralia_Legislation_Guidelines_Guidelines ,
- <http://www.comlaw.gov.au/comlaw/Legislation/ActCompilation1.nsf/0/471F32082B9758EDCA257545001DB054?OpenDocument>
- Classification (Publications, Films and Computer Games) Act 1995

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะชนะหรือนำหรือไม่
ว่าบุหรี่ยุคนี้ให้โทษอย่างไร
แต่สิ่งสำคัญที่คนดูควรพกไว้ในยามดูหนังก็คือ
‘วิจารณ์ดูหนัง’

พิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2553